

HABERLER/NEWS

Uluslararası Altay Kazakları Konferansı (*International Interdisciplinary Conference: "Kazakhs of the Altai"*), 07-08 Ekim 2013, Bayan-Ulgii Vilayeti, Moğolistan

M. Akif Erdoğan*

Moğolistan Milli Üniversitesi profesörlerinden Dr. B. Altangul hanım tarafından düzenlenen *Birkaç Disiplin İle İlgili Uluslararası Altay Kazakları Konferansı (International Interdisciplinary Conference: "Kazakhs of the Altai")* 07-08 Ekim 2013 tarihleri arasında Moğolistan'ın Bayan-Ulgii şehrinde yapıldı. Kazak tarih ve kültürü ile ilgili konuşmalar iki gün boyunca beş oturumda devam etti. Türkiye'den Prof. M. Akif Erdoğan ile Prof. Mesut Çapa katıldı. Kazakistan, Moğolistan, Rusya, ABD ve Türkiye'den yirmi beşe yakın katılımcı bildiri sundu. Konferansın dili Moğolca, Kazakça, Rusça ve İngilizce idi. Her tebliğ, anında Moğolca'ya çevrildi. Türkiye Türkçesi ile de anlaşılabilirdi. Tebliğler, Hovd Üniversitesinin Bayan-Ulgii'de bulunan Eğitim Fakültesinin salonlarında sunuldu. Eğitim Fakültesinin dekanı Bugıbay Bekbolat bey, bayan Altangul hanım, bayan Zulmira hanım ve *Mongolia Zaman* gazetesinin baş editörü bay Rahat Asilbek, G. Zolbayar ile H. Edilkhan bey de katılımcılarla yakından ilgilendiler.

Açılışa Türk-Moğol Çalışmaları Merkezi direktörü aynı zamanda Altın Orda Araştırmaları Merkezi müdürü Dr. İslam Habuşuli ile *Bürküt Festivali Derneği* başkanı Saypolda Medeukhan da katıldı. Tebliğ sunanlar ve açılışa katılanlar: B. Lazathan, Dr. G. Zolbayar, K. İmammagzam, B. Napıl, B. N. Biyarov, Prof. S. Dulam, Y. Beket, Kalıyeva Hanşa Savetkanovna, Hazar Hanna, B. Edilhan, J. Hinalgan, Smagulova Anar Mirzagaliyevna, A. Arnagul, S. Battulga, S. Medevhan, M. Hurmethan, Botu Hasen, H. Şildebay ve H. Dareje idi. Moğol Milli Televizyonu ile yerel bir televizyon kanalı olan Derbis TV katılımcıları ve konuşmalarını kaydetti. Moğolistan Milli Üniversitesinden katılan Prof. Battulga'ya göre 1990'lı yıllardan beri Moğolistan'da en fazla yayılan din İslamiyettir. Çok sayıda cami ve mescit yapılmıştır. Bayan-Ulgii şehri valisi Turdukhan Mankey de kapanış yemeği verdi.

---

* Prof. Dr. , Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Bornova-İZMİR.

Konferansın yapıldığı Bayan-Ulgii şehri, 22-23.000 kişilik küçük bir Kazak şehridir. Etrafıyla birlikte yaklaşık 90.000 kişilik bir vilayet (aymak). Nüfusun ekseriyetini Kazaklar oluşturuyor ve Kazakça yoğun biçimde konuşuluyor. Moğolca eğitim veren tek bir Moğol okulu bulunuyor. Çin, Rusya ve Kazakistan sınırında, stratejik bir bölgede yer aldığı için, büyük güçlerin politikalarından çabuk etkilenen bir şehir. Altay Kazaklarının ilişkileri daha çok Doğu Türkistan ve Kazakistan ile oluyor. Bayan-Ulgii vilayeti, 1937 yılında Doğu Türkistan'da Hoca Niyaz başkanlığında Rusya'ya karşı yapılan bir ayaklanma sonucunda ortaya çıkmıştır. Rus hükümeti, din ve kültür birliği olan Uygurlar (Sünni Müslüman) ile Altay Kazaklarını birbirinden ayırmak için 1940 yılında, Bayan-Ulgii'yi Hovd vilayetinden ayırarak, Moğol hükümetinin desteğini alarak, ayrı bir vilayet olarak teşkilatlandırmıştır; Uygurları değil, Kazaklar ile Uryanhaylar burada yerleştirilmiştir¹.

Bugün Moğolistan'da resmi olarak on beş farklı etnik grup olduğu kabul ediliyor: Halh, Kazak, Dorvot, Buryat, Bayat, Dariganga, Uryanhay, Zahçin, Darhat, Oold, Myangad, Barga, Uzemçin, Hoton ve Busad. Moğolistan Cumhuriyetin kurulduğu 90'lı yıllarda, etnik gruplar arasında gözle görülür herhangi bir sorun yokken, şimdi özellikle Moğolistan'ın Batı kısmında Bayan-Ulgii vilayetinde çoğunluk olan Kazaklar üzerinde baskı oluşturulmaya çalışılıyor. Altay kazakları, Moğol baskısını hissediyorlar. Bu baskı ve ekonomik zorluklardan dolayı Altay Kazakları ya Doğu Türkistan'a ya da Kazakistan Cumhuriyetine göç ediyorlar. Bu göç son yıllarda her iki ülkenin de göçmenleri istismar etmesi sonucu azaldı. Moğol Kazaklarının bir kısmı geri kendi vilayetlerine döndüler. Ama bu göç süreci halen devam ediyor. Türkiye'nin bölgede büyük bir prestiji var. Bu prestij, özellikle cemaat okulları, İslami tarikatlar, TV dizileri ve Türk Üniversitelerinde okumuş, sonra Moğolistan'a dönmüş az sayıdaki öğrenciler sayesinde sağlanmıştır.

Altın Beşik (Altaylar), Türk tarih ve Türk dili açısından hala önemini koruyor. Bayan-Ulgii'den Ulanbator'a ulaşmak için bu mevsimde uçaktan başka araç bulunmuyor. Ulanbator'a dönüldü. Tonyokuk Yazıtı ve Cengiz Han Müzesi gezildi. Cengiz Han Müzesi, modern bir müze ve Ulanbator'un yaklaşık kırk kilometre kuzeyinde yer alıyor.

Konferansta sunulan tebliğler, kitap halinde yayınlanacaktır.

---

¹*History of Mongolia, From World Power to Soviet Satellite*, ed. C. Kaplonski, Londra 1999, s. 396 (İkinci baskı Moğolistan'da NEPKO tarafından yayınlanmıştır)

